

วิธีดำเนินการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้ คือ

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะศึกษา
2. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะศึกษา

ตัวอย่างกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มบรรณารักษ์หัวหน้างานห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด 72 จังหวัดในสังกัดกองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งหมดเป็นจำนวน 72 คน

1.2 กลุ่มผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน ซึ่งได้แก่ หัวหน้าศูนย์ฯ หรือผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำจังหวัด รวมทั้งสิ้น 72 คน

2. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 ศึกษา ค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วารสาร และสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารในข้อ 2.1 มาประกอบการสร้างแบบสอบถาม

2.3 สร้างแบบสอบถาม 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 สำหรับบรรณารักษ์หัวหน้างานห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด ชุดที่ 2 สำหรับผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ ชุดที่ 1 ไปทดสอบกับบรรณารักษ์หัวหน้างานห้องสมุดประชาชนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 แห่ง ชุดที่ 2 นำไปทดสอบกับผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนต่าง ๆ ทั้ง 5 ภาค รวบรวม 5 คน และผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

2.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และส่งแบบสอบถามไปยังประชากรที่กำหนดไว้ในการวิจัย 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 ส่งให้แก่บรรณารักษ์หัวหน้างานห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด 72 จังหวัด จำนวน 72 คน ชุดส่วนที่ 2 ส่งให้แก่ผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนซึ่งได้แก่ หัวหน้าศูนย์ฯ หรือผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด 72 จังหวัด รวม 72 คน

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับบรรณารักษ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ซึ่งแบ่งเป็น

2.ก วิธีการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

2.ข สภาพปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับผู้บริหารแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดประชาชน

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดประชาชน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นอกจากจะรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ด้วยการสรุปเนื้อหาที่สำคัญ ๆ แล้ว ผู้วิจัยยังรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ ให้แก่บรรณารักษ์หัวหน้างานห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด 72 จังหวัด จังหวัดละ 1 ชุด เป็นจำนวน 72 ชุด ได้รับคืนมาทั้งหมด 55 ชุด คิดเป็นร้อยละ 76.4 และส่งแบบสอบถามให้แก่หัวหน้าศูนย์ฯ และผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนแห่งละ 1 ชุด

เป็นจำนวน 72 ชุด ได้รับคืนมาทั้งหมด 62 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.1

เพื่อให้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมามากที่สุด ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ 3 ครั้งด้วยกัน คือ

ครั้งที่ 1 ส่งแบบสอบถามเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2529 ไปให้บรรณารักษ์หัวหน้างานห้องสมุดประชาชนระดับจังหวัด จังหวัดละ 1 ชุด เป็นจำนวน 72 ชุด และส่งให้แก่ผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนแห่งละ 1 ชุด เป็นจำนวน 72 ชุด ทั้งนี้โดยกำหนดส่งแบบสอบถามคือภายในวันที่ 25 มกราคม 2530 ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากบรรณารักษ์ 41 ชุด และจากผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน 46 ชุด

ครั้งที่ 2 ส่งแบบสอบถามเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2530 ไปให้บรรณารักษ์และผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนที่ยังไม่ได้ส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยตามกำหนดเวลาในครั้ง 1 ทั้งนี้โดยในครั้งที่ 2 กำหนดส่งแบบสอบถามคืนภายในวันที่ 25 มีนาคม 2530 ปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากบรรณารักษ์เพิ่มขึ้น 9 ชุด และจากผู้บริหารห้องสมุดประชาชนเพิ่มขึ้น 10 ชุด

ครั้งที่ 3 ส่งแบบสอบถามเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2530 ไปให้บรรณารักษ์ และผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนที่ยังไม่ได้ส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยตามกำหนดเวลาในครั้งที่ 2 ทั้งนี้โดยในครั้งที่ 3 กำหนดส่งแบบสอบถามคืนภายในวันที่ 25 พฤษภาคม 2530 ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากบรรณารักษ์เพิ่มขึ้น 5 ชุด และจากผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนเพิ่มขึ้น 6 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมา ได้ดำเนินการดังนี้ คือ

4.1 แยกแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มบรรณารักษ์

4.2 นำข้อมูลของแต่ละกลุ่มมาแจกแจงความถี่ และนำเสนอในรูปของตารางและคำบรรยายประกอบตาราง

4.3 วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวและข้อมูลบางอย่าง เกี่ยวกับการ
 ประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของบรรณารักษ์ โดยการหาค่าร้อยละ

โดยใช้สูตร
$$P = \frac{f \times 100}{N}$$

ด้วยการแทนค่า
$$P = \text{อัตราส่วนร้อยละ}$$

$$f = \text{จำนวนคนที่ตอบปัญหาในแต่ละข้อ}$$

$$N = \text{จำนวนคนทั้งหมดที่ตอบปัญหา}$$

4.4 วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับวิธีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ทักษะเกี่ยวกับการ
 ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด และปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดที่ได้จากแบบสอบถาม
 ทั้ง 2 ชุด ด้วยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต และหาค่ากระจายของน้ำหนักราคาตอบด้วยการหาส่วน
 เบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการตีความหมายค่าเฉลี่ยของค่าตอบแต่ละข้อ ดังนี้ คือ

4.6 - 5.0 มากที่สุด

3.6 - 4.5 มาก

2.6 - 3.5 ปานกลาง

1.6 - 2.5 น้อย

1.0 - 1.5 น้อยที่สุด

ค่ามัชฌิม เลขคณิตของค่าตอบแต่ละข้อคำนวณโดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

ด้วยการแทนค่า
$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ยของค่าตอบแต่ละข้อ}$$

$$f = \text{ความถี่}$$

$$x = \text{คะแนน (น้ำหนักประจำข้อ)}$$

$$N = \text{จำนวนทั้งหมดของผู้ตอบแต่ละข้อ}$$

หาส่วน เบี่ยง เบนมาตรฐานของแต่ละข้อ โดยใช้สูตร

$$S.D = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left[\frac{\sum fx}{N}\right]^2}$$

ด้วยการแทนค่า

$$S.D = \text{ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน}$$

$$f = \text{ความถี่}$$

$$x = \text{คะแนน (น้ำหนักประจำข้อ)}$$

$$N = \text{จำนวนทั้งหมดของผู้ตอบแต่ละข้อ}$$

4.5 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด มีจำนวนน้อยไม่สามารถหาค่าได้ จึงเพียงสรุปข้อมูลที่ได้รับ เรียงไปตามลำดับ เท่านั้น

5. การทดสอบสมมุติฐาน ในการทดสอบสมมุติฐานการวิจัยครั้งนี้ ใช้หลักสถิติ Z test เข้าทดสอบ โดยมีระดับความเชื่อมั่น = 99%

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$Z = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2) - (M_1 - M_2)}{\sqrt{\frac{\sigma_1^2}{n_1} + \frac{\sigma_2^2}{n_2}}}$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ส่งทั้งหมด 2 ชุด รวม 144 ฉบับ โดยส่งให้บรรณารักษ์หัวหน้างานห้องสมุดประชาชน 72 ฉบับ และผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน 72 ฉบับ ได้รับคืนมาทั้งหมด 117 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.25 ทั้งนี้โดยได้รับคืนจากบรรณารักษ์หัวหน้างานห้องสมุดประชาชน 55 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 76.4 และจากผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนจำนวน 62 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.1 เมื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลการวิเคราะห์ดังตารางต่าง ๆ ต่อไปนี้

การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดประชาชน

ตารางที่ 1-7 เป็นข้อมูล เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดประชาชน ซึ่งได้จากการสอบถาม
บรรณารักษ์

ตารางที่ 1 วุฒิของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

วุฒิของบรรณารักษ์	จำนวน	ร้อยละ (N = 67)
1.1 ปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์	-	-
1.2 ปริญญาตรีวิชา เอกหรือโททางบรรณารักษศาสตร์	16	24
1.3 ปริญญาตรี และได้รับวุฒิมัธยมศึกษาห้องสมุดจากสมาคม ห้องสมุดแห่งประเทศไทย	5	7.4
1.4 ปริญญาตรีและอนุปริญญาทางบรรณารักษศาสตร์	6	9
1.5 ประกาศนียบัตรทางบรรณารักษศาสตร์	4	6
1.6 ป.ก.ศ.สูง วิชาเอก หรือโททางบรรณารักษศาสตร์	7	10.4
1.7 พ.ม. ซึ่งมีวุฒิมัธยมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น	7	10.4
1.8 พ.ม. หรือ ป.ม. และได้รับวุฒิมัธยมศึกษาห้องสมุด จากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย	2	3
1.9 ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ แต่ได้รับการอบรมวิชา ซีพบรรณารักษ์ จากสถานศึกษาที่จัดอบรม	13	19.4
1.10 ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ และไม่ได้เข้ารับการ อบรมวิชาซีพบรรณารักษ์จากสถานศึกษาใด ๆ	7	10.4
รวม	67	100

หมายเหตุ N = 67 เนื่องจากตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ และผู้ตอบคำถามบางคนมี
วุฒิทางการศึกษามากกว่า 1 วุฒิ

จากตารางที่ 1 ปรากฏว่า วุฒิจำนวนของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนที่มีจำนวนมากที่สุดในปัจจุบัน ได้แก่ วุฒิปริญญาตรีวิชาเอกหรือโททางบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งมีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 24 รองลงมาคือ ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ แต่ได้รับการอบรมวิชาชีพบรรณารักษ์จากสถานศึกษาที่จัดอบรม ซึ่งมีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 วุฒิดังกล่าวได้แก่ พ.ศ. 4 คน ป.ศ.ต้น 4 คน ม.๖-๓ คน ศศ.บ. (เอกการศึกษามัธยม) 1 คน ป.ศ.สูง (เอกศิลป์) 1 คน วุฒิต่าง ๆ ของบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ และไม่ได้เข้ารับการอบรมจากสถานศึกษาใด ๆ ซึ่งมีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 นั้น ได้แก่ วุฒิ ค.บ. (เอกบริหารโรงเรียน), ค.บ. (เอกภาษาไทย), ศศ.บ. (เอกรัฐศาสตร์), ศศ.บ. (เอกการศึกษามัธยม), ศษ.บ. (เอกภาษาไทย), ป.ศ.สูง (เอกภาษาอังกฤษ) และ ป.ศ.สูง (เอกศิลปศึกษา) สำหรับวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจำนวนน้อยที่สุดก็คือ วุฒิ พ.บ. หรือ ป.บ. และได้รับวุฒิตริวิชาห้องสมุดจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ซึ่งมี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3 นอกจากนี้ จากตารางจะเห็นว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนที่จบการศึกษาปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ยังไม่มี

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในท้องสมุดประชาชนของบรรณารักษ์ท้องสมุด

เวลาที่ปฏิบัติงานในท้องสมุด	จำนวน	ร้อยละ N = 54
น้อยกว่า 2 ปี	13	24.1
2-5 ปี	8	14.8
6-10 ปี	15	27.8
11-15 ปี	14	25.9
15 ปีขึ้นไป	4	7.4
รวม	54	100

จากตารางที่ 2 บรรณารักษ์ท้องสมุดประชาชนจำนวนมากที่สุดคือ 15 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 ปฏิบัติงานในท้องสมุดประชาชนเป็นระยะเวลานานระหว่าง 6-10 ปี รองลงมาคือ จำนวน 14 คน และ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 และ 24.1 ปฏิบัติงานในท้องสมุดประชาชนเป็นระยะเวลานาน 11-15 ปี และน้อยกว่า 2 ปี ตามลำดับ ส่วนบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในท้องสมุดเป็นระยะเวลา 15 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีเพียง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 เท่านั้น

หมายเหตุ N = 54 เนื่องจากไม่ได้รับคำตอบจากผู้ตอบคำถาม 1 คน

ตารางที่ 3 ตำแหน่งราชการในปัจจุบันของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ N = 54
อาจารย์ 1 ระดับ 4	2	3.7
อาจารย์ 1 ระดับ 3	10	18.5
บรรณารักษ์ ระดับ 4	2	3.8
บรรณารักษ์ ระดับ 3	1	1.85
บรรณารักษ์ ระดับ 2	1	1.85
เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ระดับ 4	16	29.6
เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ระดับ 3	12	22.22
เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ระดับ 2	6	11.11
เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ระดับ 1	4	7.4
อื่น ๆ		
รวม	54	100

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่า ตำแหน่งราชการของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในปัจจุบัน มีหลายตำแหน่ง และตำแหน่งที่มีมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดระดับ 4 ซึ่งมีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ระดับ 3 จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 และตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 3 ซึ่งมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 ส่วนตำแหน่งที่มีบรรณารักษ์เพียงตำแหน่งละ 1 คน ได้แก่ ตำแหน่งบรรณารักษ์ ระดับ 3 และบรรณารักษ์ ระดับ 2

หมายเหตุ N = 54 เนื่องจากไม่ได้รับคำตอบจากผู้ตอบคำถาม 1 คน

ตารางที่ 4 การ เรียนรู้วิธีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

ที่มาของการ เรียนรู้วิธีการประชาสัมพันธ์	จำนวน	ร้อยละ N = 170
1. สถาบันศึกษาที่เคย เรียนมา	34	20
2. การฝึกอบรมของกรมการศึกษานอกโรงเรียน	29	17.1
3. การฝึกอบรมของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย	27	15.9
4. ประสบการณ์จากการทำงาน	44	25.9
5. ทักษะศึกษา หรือ เยี่ยมชมห้องสมุดต่าง ๆ	30	17.6
6. อื่น ๆ	6	3.5
รวม	170	100

จากตารางที่ 4 พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจำนวนมากที่สุด คือ 44 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 เรียนรู้วิธีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดจากประสบการณ์การทำงานของตัวเอง รองลงมาคือ บรรณารักษ์ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 20 เรียนรู้วิธีการประชาสัมพันธ์จากสถานศึกษาที่เคย เรียนมา และจำนวนน้อยที่สุด คือ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 เรียนรู้โดยวิธีอื่น ๆ คือ เรียนรู้จากการ เข้าร่วมประชุมกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น อ่านหนังสือเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เป็นต้น รวมทั้งการเข้ารับการอบรมจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ และการฝึกงานที่ศาลาอเมริกัน

หมายเหตุ N = 170 เนื่องจากตอบได้มากกว่า 1 คำถาม

ตารางที่ 5 ที่มาของเงินค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดประชาชน

ที่มาของเงินค่าใช้จ่าย	จำนวน	ร้อยละ N = 78
- เงินงบประมาณที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดสรรให้ห้องสมุดโดยเฉพาะ	25	32.1
- เงินงบประมาณบริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	11	14.1
- เงินบำรุงห้องสมุด	31	39.7
- เงินรายได้พิเศษของห้องสมุด เช่น เงินค่าจ้างเย็บเล่มหนังสือ เป็นต้น	4	5.1
- เงินที่ห้องสมุดได้รับบริจาค	4	5.1
- อื่น ๆ	3	3.9
รวม	78	100

จากตารางที่ 5 ปรากฏว่าในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดแต่ละครั้ง บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จำนวนมากที่สุด คือ 31 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 ใช้เงินบำรุงห้องสมุดเป็นค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด รองลงมาคือ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยใช้จ่ายเงินจากเงินงบประมาณที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดสรรให้ห้องสมุดโดยตรง และจำนวนน้อยที่สุด คือ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 ใช้เงินอื่น ๆ ได้แก่ เงินค่าใช้สอยและค่าวัสดุสำนักงานศูนย์บริการการศึกษา เฉพาะกิจของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และเงินส่วนตัว เป็นต้น เป็นค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

- หมายเหตุ**
1. เงินบำรุงห้องสมุด หมายถึง เงินซึ่งห้องสมุดได้มาโดยการรับสมัครสมาชิกห้องสมุด และการจัดกิจกรรมหารายได้ของห้องสมุด เป็นต้น
 2. เงินงบประมาณบริหารศูนย์ฯ หมายถึง เงินซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียน จัดสรรให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เพื่อนำไปใช้จ่ายในการบริหารงานต่าง ๆ ของศูนย์ฯ เช่น งานห้องสมุด เป็นต้น

ตารางที่ 6 ค่าใช้จ่ายโดยประมาณในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดแต่ละปี

ค่าใช้จ่าย โดยประมาณในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดแต่ละปี	จำนวน	ร้อยละ N = 51
น้อยกว่า 1,000 บาท	22	43.14
1,000-2,000 บาท	10	19.61
2,001-3,000 บาท	8	15.69
3,001-4,000 บาท	1	1.96
4,001-5,000 บาท	4	7.84
มากกว่า 5,000 บาทขึ้นไป	6	11.76
รวม	51	100

จากตารางที่ 6 ปรากฏว่า ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ คือ จำนวน 22 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 43.74 ใช้จ่ายเงินในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดน้อยกว่า 1,000 บาทต่อปีโดยประมาณ และส่วนน้อยที่สุด คือ จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.96 ใช้จ่ายเงินในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ปีละ 3,001-4,000 บาทต่อปีโดยประมาณ ที่น่าสังเกตคือ ห้องสมุดประชาชนจำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.76 ใช้จ่ายเงินในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด จำนวนมากที่สุดคือ มากกว่า 5,000 บาท ขึ้นไปในแต่ละปี

ศูนย์วิจัยทรัพยากรสารสนเทศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศูนย์วิจัยทรัพยากรสารสนเทศ

ตารางที่ 7 บทบาทในการประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการห้องสมุดประชาชน

บทบาทในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของคณะกรรมการ ฯ	จำนวน	ร้อยละ N = 48
มี	36	75
ไม่มี	12	25
รวม	48	100

จากตารางที่ 7 คณะกรรมการห้องสมุดประชาชน ส่วนมากที่สุด คือ ร้อยละ 75 จะมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดส่วนที่เหลืออีก ร้อยละ 25 ไม่มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดแต่อย่างใด

ตารางที่ 8ทัศนคติของผู้บริหารฯ และบรรณารักษ์ห้องสมุดเกี่ยวกับความจำเป็นของการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดที่มีต่อการบริหารงานห้องสมุด

ความจำเป็นของการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดประชาชน	\bar{X}	S. D.	แปลความ
ผู้บริหาร	4.68	0.45	มากที่สุด
บรรณารักษ์	4.73	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 จะเห็นว่าทั้งบรรณารักษ์และผู้บริหารห้องสมุดประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดที่เหมือนกันคือ เห็นว่า การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมีความจำเป็นต่อการบริหารงานห้องสมุดประชาชนในระดับมากที่สุด

ตารางที่ ๑ ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน

ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ภายใน หน่วยงาน	บรรณาธิการ			ผู้บริหาร		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
ผลของการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน ที่มีต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงานของบุคลากรห้องสมุด	4.39	0.7	มาก	4.24	0.7	มาก

จากตารางที่ ๑ ปรากฏว่า ทั้งบรรณาธิการและผู้บริหารห้องสมุดประชาชนเห็นว่า การประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงานมีผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรห้องสมุดในระดับมาก แต่บรรณาธิการเห็นมากกว่าเล็กน้อย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 ความเห็นของผู้บริหารฯ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

ความเห็นของผู้บริหาร	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรม เรื่องการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	4.61	0.57	มากที่สุด
- คณะกรรมการห้องสมุดควรมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	4.31	1.09	มาก
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยควรมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	4.47	0.62	มาก

จากตารางที่ 10 ผู้บริหารฯ เห็นว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรม เรื่องการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในระดับมากที่สุด และเห็นว่าสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการห้องสมุด ควรมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในระดับมาก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จังหวัดสงขลา กรมมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ความเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับการฝึกอบรม เรื่องการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

การฝึกอบรม เรื่องการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- อบรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดฝึกอบรม บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนใน เรื่องการ ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	4.70	0.73	มากที่สุด
- สมาคมห้องสมุดฯ ควรจัดให้มีการประชุมหรือ ฝึกอบรม เรื่องการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	4.61	0.6	มากที่สุด

จากตารางที่ 11 บรรณารักษ์เห็นว่ากรมการศึกษานอกโรงเรียน และ สมาคมห้องสมุด
แห่งประเทศไทย ควรจัดให้มีการประชุม หรือฝึกอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน ในเรื่องการ
ประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในระดับมากที่สุด

ศูนย์วิจัยทรัพยากรชีวภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 การกำหนดนโยบายการเข้าร่วมวางแผน และการติดตาม และประเมินผลการ
 ประชาสัมพันธ์ห้องสมุดประชาชนของผู้บริหารงานห้องสมุดฯ

ผู้บริหารงานห้องสมุดกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- การกำหนดนโยบายในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	3.68	0.7	มาก
- การเข้าร่วมวางแผนการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	3.52	0.86	ปานกลาง
- การติดตามและประเมินผลการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	3.6	0.79	มาก

จากตารางที่ 12 ผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน ได้กำหนดนโยบายในการ
 ประชาสัมพันธ์ห้องสมุดตลอดจนติดตามผลและประเมินผลการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในความรับ
 ผิดชอบของตนอย่างสม่ำเสมอในระดับมาก แต่เข้าร่วมวางแผนการประชาสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
 เท่านั้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของบรรณารักษ์

การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของบรรณารักษ์	\bar{X}	S.D.	แปลความ
-บรรณารักษ์ได้กำหนดนโยบายการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดไว้เป็นการแน่นอน	3.22	1.04	ปานกลาง
-บรรณารักษ์ได้จัดทำแผนการหรือโครงการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดไว้อย่างสม่ำเสมอ	3.26	0.94	ปานกลาง
-บรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารฯ ของบรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการวางแผนประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	3.18	1.11	ปานกลาง
-บรรณารักษ์ได้เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาของตนมีส่วนร่วมในการวางแผนประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	4.02	0.67	มาก

จากตารางที่ 13 บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนได้เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาของตนมีส่วนร่วมในการวางแผนประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในระดับมาก แต่ในการจัดทำแผนการหรือโครงการประชาสัมพันธ์ และกำหนดนโยบายการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดบรรณารักษ์ได้ทำในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าผู้บริหารของตนมีส่วนร่วมในการวางแผนประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในระดับปานกลาง เท่านั้น

หมายเหตุ ตรงกับคำตอบของผู้บริหารในตารางที่ 12

ตารางที่ 14 ปัจจัยในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

สิ่งที่คำนึงหรือให้ความสำคัญในการ ประชาสัมพันธ์ห้องสมุดแต่ละครั้ง	บรรณารักษ์ได้ปฏิบัติ			ผู้บริหารคาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- สื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	3.94	0.88	มาก	4.53	0.57	มาก
- เทคนิคหรือรูปแบบการจัดทำ	3.68	0.97	มาก	4.23	0.17	มาก
- ภาษาที่ใช้	3.9	0.75	มาก	4.19	0.73	มาก
- ค่าใช้จ่าย	3.27	0.95	ปานกลาง	3.59	0.79	มาก
- กำลังคน	3.33	1.22	ปานกลาง	3.64	0.85	มาก
- สถานที่	3.68	0.95	มาก	3.92	0.78	มาก
- เนื้อหา	3.86	0.83	มาก	4.13	0.71	มาก
- เวลา	3.6	0.81	มาก	3.82	0.8	มาก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 14 ปรากฏว่า ในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดแต่ละครั้ง บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนได้คำนึงถึงหรือให้ความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ สื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ภาษาที่ใช้ เนื้อหา เทคนิคหรือรูปแบบการจัดทำ สถานที่ เวลา ส่วนเรื่องกำลังคนและค่าใช้จ่ายนั้น บรรณารักษ์คำนึงถึงหรือให้ความสำคัญในระดับปานกลางเท่านั้น สำหรับผู้บริหารนั้นเห็นว่าในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดแต่ละครั้งควรคำนึงหรือให้ความสำคัญในเรื่องต่อไปนี้ ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ สื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เทคนิคหรือรูปแบบการจัดทำ ภาษาที่ใช้ เนื้อหา สถานที่ เวลา กำลังคน และค่าใช้จ่าย

ข้อสังเกตจะเห็นว่าผู้บริหารฯ และบรรณารักษ์มีความเห็นสอดคล้องกัน เกือบทุกเรื่อง ในการให้ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด จะต่างกันเล็กน้อยในเรื่องค่าใช้จ่ายและกำลังคน ซึ่งผู้บริหารให้ความสำคัญมาก ในขณะที่บรรณารักษ์มีความเห็นระดับปานกลาง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 การปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

ความจำเป็นในการปรับปรุงการ ประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในปัจจุบัน	บรรณารักษ์			ผู้บริหาร		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- การกำหนดนโยบายการ ประชาสัมพันธ์	3.88	0.97	มาก	4.24	0.72	มาก
- การวางแผนประชาสัมพันธ์	3.84	0.93	มาก	4.24	0.68	มาก
- การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์	3.86	0.94	มาก	4.16	0.69	มาก
- การติดตามและประเมินผลการ ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	3.58	0.87	มาก	4.26	0.73	มาก
- คุณสมบัติของบุคลากรห้องสมุด	3.79	0.73	มาก	4.39	0.69	มาก
- สภาพและบรรยากาศภายใน ห้องสมุด	3.42	1.37	ปานกลาง	4.47	0.74	มาก
- การสร้างความสัมพันธ์และการ ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ	3.85	1.11	มาก	4.37	0.71	มาก
- การประชาสัมพันธ์ภายใน หน่วยงาน	3.54	1.17	ปานกลาง	4.13	0.73	มาก

จากตารางที่ 15 บรรณาธิการห้องสมุดประชาชน เห็นว่า ห้องสมุดควรปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ การกำหนดนโยบายการประชาสัมพันธ์ การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ การสร้างความสัมพันธ์และการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ การวางแผนประชาสัมพันธ์ คุณสมบัติของบุคลากรห้องสมุด การติดตามและประเมินผลการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

ส่วนการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน ตลอดจนสภาพและบรรยากาศภายในห้องสมุดนั้น บรรณาธิการเห็นว่าควรปรับปรุงในระดับปานกลาง สำหรับผู้บริหารนั้นเห็นว่าบรรณาธิการห้องสมุดประชาชนควรปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นในระดับมากทุกเรื่อง แต่มากในลำดับสูงสุดคือ สภาพและบรรยากาศภายในห้องสมุด รองลงมาก็คือ คุณสมบัติของบุคลากรห้องสมุด และการสร้างความสัมพันธ์และการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

ตารางที่ 16 การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดโดยวิธีการพูด

การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยวิธีการพูด	บรรณารักษ์ปฏิบัติ			ผู้บริหารฯ คาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- พูดคุยกับผู้ใช้ห้องสมุด เป็นรายบุคคล	4.33	0.76	มาก	3.52	0.89	ปานกลาง
- พูดในที่ชุมชน เช่น ตามโรงเรียน เป็นต้น	2.63	0.82	ปานกลาง	3.61	0.86	มาก
- ให้สัมภาษณ์แก่บุคคลทั่วไป	3.31	1.03	ปานกลาง	3.24	0.87	ปานกลาง
- แดลงข่าวแก่สื่อมวลชน	2.40	0.97	น้อย	3.53	1.13	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนใช้วิธีประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยพูดคุยกับผู้ใช้ห้องสมุด เป็นรายบุคคลในระดับมาก แต่พูดในที่ชุมชนและให้สัมภาษณ์แก่บุคคลทั่วไปในระดับปานกลาง และแถลงข่าวแก่สื่อมวลชนในระดับน้อย ส่วนผู้บริหารฯ นั้นเห็นว่าบรรณารักษ์ควรทำการประชาสัมพันธ์ โดยพูดในที่ชุมชนในระดับมาก แต่แถลงข่าวแก่สื่อมวลชน พูดคุยกับผู้ใช้ห้องสมุด เป็นรายบุคคล และให้สัมภาษณ์แก่บุคคลทั่วไปในระดับปานกลาง

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 การประชาสัมพันธ์โดยใช้สิ่งพิมพ์ของห้องสมุด

การประชาสัมพันธ์โดยใช้ สิ่งพิมพ์ของห้องสมุด	บรรณารักษ์ปฏิบัติ			ผู้บริหารคาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- จัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด	3	1.33	ปานกลาง	3.77	1.1	มาก
- จัดทำจุลสารหรือวารสารของ ห้องสมุดออก เผยแพร่	2.08	1.09	น้อย	3.57	1.09	มาก
- จัดทำรายชื่อวารสารและหนังสือ ใหม่แจกให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุด	2.47	1.26	น้อย	3.83	1.19	มาก
- จัดทำรายงานผลงานของ ห้องสมุดออก เผยแพร่	2.42	1.10	น้อย	3.60	1.10	มาก

จากตารางที่ 17 ปรากฏว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด เพื่อการประชาสัมพันธ์ในระดับปานกลาง แต่ใช้สิ่งพิมพ์อื่น ๆ เช่น จัดทำรายชื่อวารสารและหนังสือใหม่ ๆ จัดทำรายงานผลงานของห้องสมุด และจัดทำจุลสารหรือวารสารของห้องสมุด ฯลฯ ในระดับน้อย ซึ่งตรงข้ามกับทัศนคติของผู้บริหารที่ต้องการให้บรรณารักษ์ทำการประชาสัมพันธ์ โดยใช้สิ่งพิมพ์ทุกประเภทของห้องสมุดในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ คือ จัดทำรายชื่อวารสารและหนังสือใหม่แจกให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุด จัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด จัดทำรายงานผลงานของห้องสมุด และจัดทำจุลสารหรือวารสารของห้องสมุดออก เผยแพร่

ตารางที่ 18 การประชาสัมพันธ์โดยอาศัยกิจกรรมของห้องสมุด

การประชาสัมพันธ์โดยอาศัย กิจกรรมของห้องสมุด	บรรณารักษ์ปฏิบัติ			ผู้บริหารคาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น เล่าเรื่องหนังสือ และ ประกวดการอ่าน	2.60	0.94	ปานกลาง	3.70	0.97	มาก
- จัดรายการแสดงต่าง ๆ เช่น การแสดงหุ่น และการแสดง ละคร เป็นต้น	2.19	0.94	น้อย	3.16	0.97	ปานกลาง
- จัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์ ห้องสมุด	3.64	0.95	มาก	4.11	0.88	มาก
- จัดฉาย เทปภาพยนตร์ (วีดิทัศน์) / สไลด์/ฟิล์มสตริปที่เกี่ยวกับ เรื่องราวห้องสมุด	2.04	1.08	น้อย	3.26	1.14	ปานกลาง
- จัดอภิปราย บรรยาย ปาฐกถา และประชุมชี้แจง เรื่อง ราวของห้องสมุดภายในห้องสมุด	1.94	0.81	น้อย	3.17	1.16	ปานกลาง

จากตารางที่ 18 บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนให้ความสำคัญในการจัดนิทรรศการเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในระดับมาก จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในระดับปานกลาง จัดรายการแสดงต่าง ๆ จัดฉายภาพยนตร์ และจัดอภิปราย บรรยาย ปาฐกถา และประชุมชี้แจงเรื่องราวของห้องสมุดในระดับน้อย เรียงตามลำดับ ส่วนผู้บริหารนั้น เห็นว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนควรจัดนิทรรศการ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในระดับมาก แต่จัดฉาย เทปภาพยนตร์ จัดอภิปราย บรรยาย ฯลฯ และจัดรายการแสดงต่าง ๆ ในระดับปานกลาง

จากตารางนี้ จะเห็นว่าบรรณารักษ์และผู้บริหาร มีความเห็นตรงกันในเรื่องการจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

ตารางที่ 19 การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดโดยสื่อมวลชน

การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยสื่อมวลชน	บรรณารักษ์ปฏิบัติ			ผู้บริหารคาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับห้องสมุด ไปลงหนังสือพิมพ์ วารสาร หรือ นิตยสาร	1.96	0.84	น้อย	3.15	1.16	ปานกลาง
- จัดรายการทางวิทยุท้องถิ่น	2.23	1.14	น้อย	3.27	1.18	ปานกลาง
- จัดรายการทางสถานีโทรทัศน์	1.48	0.75	น้อยที่สุด	2.40	1.26	น้อย
- จัดทำใบปลิว/โปสเตอร์ ออก เผยแพร่ โดย						
- ติดตามป้ายประกาศในที่ชุมชน	2.5	1.14	น้อย	3.62	1.10	มาก
- ติดตามป้ายประกาศของ ห้องสมุด	3.66	1.05	มาก	3.76	0.94	มาก

จากตารางที่ 19 ปรากฏว่า บรรณารักษ์ใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ โดยจัดทำใบปลิว/โปสเตอร์ติดตามป้ายประกาศของห้องสมุดในระดับมาก แต่จัดทำใบปลิว/โปสเตอร์ติดตามป้ายประกาศในที่ชุมชน และเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับห้องสมุดไปลงหนังสือพิมพ์ วารสาร หรือนิตยสาร ตลอดจนจัดรายการทางวิทยุท้องถิ่นในระดับน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดด้วยการจัดรายการทางสถานีโทรทัศน์นั้น บรรณารักษ์กระทำในระดับน้อยที่สุด สำหรับทัศนคติของผู้บริหารนั้น เห็นว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดควรทำการประชาสัมพันธ์โดยจัดทำใบปลิว/โปสเตอร์ออกเผยแพร่โดยติดตามป้ายประกาศของห้องสมุดและป้ายประกาศในที่ชุมชนในระดับมาก แต่จัดรายการทางวิทยุท้องถิ่น และเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับห้องสมุดไปลงหนังสือพิมพ์ฯ ในระดับปานกลาง ส่วนการจัดรายการทางสถานีโทรทัศน์นั้น ผู้บริหารเห็นว่าบรรณารักษ์ควรจัดแต่น้อย

ตารางที่ 20 การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยใช้หลักมนุษยสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยใช้หลักมนุษยสัมพันธ์	บรรณารักษ์ปฏิบัติ			ผู้บริหารคาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- เข้าร่วมงานสาธารณูปโภคของ ชุมชน	3.25	1.18	ปานกลาง	3.45	0.98	ปานกลาง
- ผลิตของที่ระลึก เช่น ที่คั่น หนังสือ และบัตรอวยพรปีใหม่ ฯลฯ แจกสมาชิก	2.43	1.18	น้อย	3.12	1.12	ปานกลาง
- ส่งแบบสอบถามไปตามความ ต้องการและความคิดเห็นต่าง ๆ จากบุคคลในองค์การหรือหน่วย งานต่าง ๆ ในชุมชน	2.6	1.03	ปานกลาง	3.29	1.16	ปานกลาง
- เชิญและนำกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เยี่ยมชมกิจการห้องสมุด	3.12	0.93	ปานกลาง	3.48	0.91	ปานกลาง

จากตารางที่ 20 จะเห็นว่า การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดโดยใช้หลักมนุษยสัมพันธ์นั้น บรรณารักษ์ใช้วิธี เข้าร่วมงานสาธารณูปโภคของชุมชน เชิญและนำกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เยี่ยมชมกิจการห้องสมุด และส่งแบบสอบถามไปตามความต้องการและความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ในระดับปานกลาง ส่วนการผลิตของที่ระลึกแจกให้สมาชิกนั้น บรรณารักษ์กระทำแต่เพียงน้อย สำหรับผู้บริหารานั้น เห็นว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนควรทำการประชาสัมพันธ์โดยวิธีการดังกล่าวข้างต้นในระดับปานกลาง โดย เน้นการ เชิญและนำกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เยี่ยมชมกิจการห้องสมุด และการ เข้าร่วมงานสาธารณูปโภคของชุมชน มากกว่าการส่งแบบสอบถาม และผลิตสิ่งของที่ระลึกฯ แจกสมาชิก

ตารางที่ 21 การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยอาศัยบรรยากาศของห้องสมุด

การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดย อาศัยบรรยากาศของห้องสมุด	บรรณารักษ์ปฏิบัติ			ผู้บริหารควดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- จัดห้องสมุดให้สวยงาม เป็น ระเบียบสะอาด และสะดวก แก่การใช้	4.19	0.77	มาก	4.52	0.91	มาก
-- ให้ความเป็นกันเอง และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด	4.47	0.62	มาก	4.58	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 21 จะเห็นว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยให้ความเป็นกันเองและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ตลอดจนจัดห้องสมุดให้สวยงามเป็นระเบียบ สะอาด และสะดวกแก่การใช้ในระดับมาก ส่วนผู้บริหาร เห็นว่าบรรณารักษ์ควรให้ความเป็นกันเอง และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุดในระดับมากที่สุด และจัดห้องสมุดให้สวยงามเป็นระเบียบ สะอาด และสะดวกแก่การใช้ในระดับมาก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 วิธีการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน

วิธีการประชาสัมพันธ์ภายใน หน่วยงาน	บรรณาธิกรณปฏิบัติ			ผู้บริหารคาดหวัง		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ	4.27	0.77	มาก	3.95	0.69	มาก
- การประชุมชี้แจง	2.84	1.14	ปานกลาง	3.66	0.52	มาก
- การส่งหนังสือเวียนหรือสาร แจ้งข่าวของห้องสมุด	2.79	1.24	ปานกลาง	4.05	0.63	มาก
- การจัดงานสังสรรค์	1.98	1.02	น้อย	2.90	0.87	ปานกลาง
- การจัดทัศนศึกษา	1.80	0.95	น้อย	3.03	0.99	ปานกลาง

จากตารางที่ 22 จะเห็นว่า ในการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงานนั้น บรรณาธิกรณห้องสมุดใช้วิธีการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการในระดับมาก ประชุมชี้แจง และส่งหนังสือเวียนหรือสารแจ้งข่าวของห้องสมุดในระดับปานกลาง จัดงานสังสรรค์และจัดทัศนศึกษาในระดับน้อย ซึ่งต่างกับความเห็นของผู้บริหาร คือ ผู้บริหารเห็นว่า บรรณาธิกรณห้องสมุด ควรทำการประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน โดยส่งหนังสือเวียน หรือสารแจ้งข่าวของห้องสมุด พูดคุยแบบไม่เป็นทางการ และประชุมชี้แจงในระดับมาก จัดทัศนศึกษาและจัดงานสังสรรค์ในระดับปานกลาง

ศูนย์วิจัยทรัพยากรชีวภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 การติดตามและประเมินผลการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของบรรณารักษ์

การติดตามและประเมินผลการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของบรรณารักษ์	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- สังเกตจากสถิติผู้ใช้บริการของห้องสมุด	4.46	0.58	มาก
- สนทนากับผู้ใช้ห้องสมุด เป็นรายบุคคล	4.02	0.73	มาก
- จัดกล่องรับความคิดเห็นจากผู้ใช้ห้องสมุด	3.39	1.24	ปานกลาง
- ใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้ห้องสมุดและประชาชนทั่วไป	3.08	1.26	ปานกลาง
- ประเมินจากรายงานประจำปีของห้องสมุด	3.66	0.97	มาก
- การประเมินผลการปฏิบัติงานของห้องสมุด โดยคณะกรรมการห้องสมุด	2.67	1.18	ปานกลาง

จากตารางที่ 23 บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนได้ติดตามและประเมินผลการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดโดยใช้วิธีการต่าง ๆ คือไปมี ในระดับมากเรียงตามลำดับคือ สังเกตจากสถิติผู้ใช้บริการของห้องสมุด สนทนากับผู้ใช้ห้องสมุดเป็นรายบุคคล และประเมินจากรายงานประจำปีของห้องสมุด ส่วนการจัดกล่องรับความคิดเห็นจากผู้ใช้ห้องสมุด การใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้ห้องสมุดและประชาชนทั่วไป และการประเมินผลการปฏิบัติงานของห้องสมุด โดยคณะกรรมการห้องสมุดนั้น บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนใช้ เพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในระดับปานกลางเท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

ตารางที่ 24 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการ ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	บรรณารักษ์			ผู้บริหาร		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- ห้องสมุดขาดบุคลากรที่จะดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	3.51	1.22	ปานกลาง	3.94	0.91	มาก
- บุคลากรห้องสมุดขาดความรู้ ความเข้าใจและไม่มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ในการ ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	3.02	1.09	ปานกลาง	3.66	0.87	มาก
- งบประมาณสำหรับการประชาสัมพันธ์ ห้องสมุดมีไม่เพียงพอ	3.08	1.24	ปานกลาง	3.45	0.73	ปานกลาง
- สภาพห้องสมุดและสถานที่ตั้งของ ห้องสมุด เป็นอุปสรรคต่อการ ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	2.28	0.88	น้อย	2.95	10.7	ปานกลาง

จากตารางที่ 24 ปรากฏว่า ปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ที่บรรณารักษ์
เห็นว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้คือ ปัญหาห้องสมุดขาดบุคลากรที่จะดำเนินงาน
ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ปัญหางบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมี
ไม่เพียงพอ และปัญหาบุคลากรห้องสมุดขาดความรู้ความเข้าใจ ฯลฯ ในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด
สำหรับปัญหา เรื่องสภาพห้องสมุดและที่ตั้งของห้องสมุด เป็นอุปสรรคต่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดหรือ
ไม่นั้น บรรณารักษ์เห็นว่า เป็นปัญหาแค่เพียงระดับน้อย เท่านั้น ส่วนความเห็นของผู้บริหารนั้น เห็นว่า
ปัญหาห้องสมุดขาดบุคลากรที่จะดำเนินงานประชาสัมพันธ์ และบุคลากรห้องสมุดขาดความรู้ความเข้าใจ
ในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เป็นปัญหาในระดับมาก แต่ปัญหา เรื่องวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณสำหรับ
การประชาสัมพันธ์ไม่เพียงพอ ตลอดจนปัญหา เรื่องสภาพห้องสมุด และสถานที่ตั้งของห้องสมุด เป็น
อุปสรรคต่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดนั้น ผู้บริหารเห็นว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง

ตารางที่ 25 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดตามความเห็นของบรรณารักษ์

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ตามความเห็นของบรรณารักษ์	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- ผู้บริหารงานห้องสมุดฯ ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	3.13	1.07	ปานกลาง
- ผู้บริหารฯ ไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือใน การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	2.92	1.28	ปานกลาง
- ผู้ได้บังคับบัญชาไม่ให้ความร่วมมือและไม่กระตือรือร้น ในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	2.8	0.32	ปานกลาง
- บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนไม่ให้ความ ร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	2.6	1.05	ปานกลาง
- ส่วนราชการและองค์การหรือสถาบันต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน ฯลฯ ไม่ให้ความร่วมมือในการ ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	2.25	1.06	น้อย

จากตารางที่ 25 ปรากฏว่า ปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดที่บรรณารักษ์เห็นว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลางได้แก่ ปัญหาผู้บริหารงานห้องสมุดฯ ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ปัญหาผู้บริหารฯ ไม่เห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ปัญหาผู้ได้บังคับบัญชาไม่ให้ความร่วมมือและกระตือรือร้นในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด และปัญหามูลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือในส่วนปัญหาเรื่องส่วนราชการและองค์การหรือสถาบันต่าง ๆ ไม่ให้ความร่วมมือ นั้น บรรณารักษ์เห็นว่า เป็นปัญหาแค่เพียงในระดับน้อยเท่านั้น

ตารางที่ 26 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดตามความเห็นของผู้บริหาร

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดตามความเห็นของผู้บริหาร	\bar{X}	S.D.	แปลความ
- บุคลากรห้องสมุดขาดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และไม่กระตือรือร้นในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด	3.44	0.93	ปานกลาง
- บุคลากรห้องสมุดขาดคุณสมบัติของการเป็นนักประชาสัมพันธ์ที่ดี	3.42	0.94	ปานกลาง
- วิธีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เช่น การคิดค่อเผยแพร่ข่าวสารทางสื่อมวลชน ฯลฯ ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ	3.31	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 26 ผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน เห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดต่อไปนี้ เป็นปัญหาระดับปานกลาง เรียงความลำดับดังนี้คือ ปัญหาบุคลากรห้องสมุดขาดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปัญหาบุคลากรห้องสมุดขาดคุณสมบัติของการเป็นนักประชาสัมพันธ์ที่ดี และปัญหาวิธีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เช่น การคิดค่อเผยแพร่ข่าวสารทางสื่อมวลชน ฯลฯ ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 20 คน คิดเป็น ร้อยละ 36.3 ของผู้ตอบแบบสอบถาม 55 คน ได้ให้ข้อเสนอแนะและแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดดังนี้ คือ

1. ด้วยเหตุที่การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดเป็นงานสำคัญงานหนึ่งของห้องสมุดประชาชน ดังนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบห้องสมุดประชาชนจึงควรกำหนด นโยบายในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดให้เด่นชัด และสนับสนุนงบประมาณเพื่อการประชาสัมพันธ์ ห้องสมุดโดยตรงและมากพอสมควรกับความจำเป็น นอกจากนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนควร พิจารณาจัดอบรมเจ้าหน้าที่ห้องสมุดให้มีความรู้ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดอย่างจริงจัง เพื่อบุคลากรห้องสมุดจะได้นำเอาความรู้ เทคนิค และแนวคิดใหม่ ๆ มาปรับปรุงงานห้องสมุดให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เท่าที่ผ่านมาไม่ค่อยมีผู้สนใจจัดอบรมเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดถึงมีแต่ก็น้อยมาก และบางครั้งผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนไม่เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร นอกจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนแล้ว องค์กรหนึ่งที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนมีความ ประสงค์อยากให้อบรมในเรื่อง "การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด" คือ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย (จากแบบสอบถาม 6 ชุด)

2. บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนควรวางแผนการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดไว้เป็นการ แน่นนอน และควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ เช่น จัดนิทรรศการแนะนำหนังสือใหม่, ออกรายการวิทยุ, เขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์, บิดไปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ห้องสมุดตามสถานที่ต่าง ๆ, ติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือ หน่วยงานอื่นช่วยประชาสัมพันธ์ห้องสมุด, จัดคอกแ่งบริ เวณห้องสมุดทั้งภายในและภายนอกให้น่าอยู่ งดงามตาเป็นระเบียบ ตลอดจนจัดหาสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มาไว้บริการแก่ประชาชนอย่างเพียงพอ และ ครองตามความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด อันจะเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่านและการใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป (จากแบบสอบถาม 4 ชุด)

3. การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในห้องสมุด และเป็นการเชิญชวนให้บุคคลต่าง ๆ ได้รู้จักห้องสมุดมากยิ่งขึ้น เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุดเท่าที่ควร ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก-สำหรับห้องสมุดประชาชนที่ยังไม่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย และการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดนั้น หากจัดอย่างสม่ำเสมอจะทำให้มีผู้มาใช้บริการห้องสมุดประชาชน ซึ่งเป็นศูนย์ข้อมูลของจังหวัดมากขึ้น (จากแบบสอบถาม 3 ชุด)

4. การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้งานห้องสมุดประชาชนดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดห้องสมุดประชาชนนั้น ศูนย์การศึกษาออกรังเรียนจังหวัดควรเป็นจุดศูนย์กลางอำนวยความสะดวก และช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และบุคลากรที่จะช่วยในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดอย่างเพียงพอ เช่น ห้องสมุดประชาชนขนาดใหญ่ ควรมีบุคลากร 7 คน ขนาดกลางควรมี 5 คน และขนาดเล็กควรมี 3 คน (จากแบบสอบถาม 2 ชุด)

ด้านปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนได้แสดงความเห็นไว้ดังนี้ คือ. (จากแบบสอบถาม 5 ชุด)

1. นอกจากจะขาดกำลังบุคลากรในการดำเนินการประชาสัมพันธ์แล้ว ห้องสมุดยังขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดอีกมาก และที่จัดทำในขณะนี้ ก็พยายามใช้วัสดุที่ใช้งบประมาณน้อย หรือเท่าที่ทำได้ในท้องถิ่น

2. บุคลากรห้องสมุดขาดประสบการณ์ และความรู้ความสามารถในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

3. เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ขาดแคลน เพราะงบประมาณมีจำกัด

4. บุคลากรห้องสมุดมีน้อย ไม่สามารถที่จะทำการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดได้อย่างต่อเนื่อง

5. ผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนไม่เห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด และหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ

6. บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนขาดการติดตามผลการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

สำหรับข้อเสนอและความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดนั้น ปรากฏว่า ผู้บริหารจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 ของผู้ตอบแบบสอบถาม 62 คน ได้ให้ ข้อเสนอและความคิดเห็นดังนี้ คือ

1. การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดที่จะได้ผลตาม เป้าหมายนั้น ผู้ทำการประชาสัมพันธ์ ต้องเรียนรู้วิธีการประชาสัมพันธ์โดยตรง ดังนั้นกรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงควรจัดอบรม เรื่อง การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ให้แก่บุคลากรห้องสมุดประชาชนในสังกัดของกรมฯ เพื่อให้บุคคลดังกล่าว ได้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยเฉพาะ ให้แก่ห้องสมุดประชาชนทั่วประเทศ และกำหนดนโยบายการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด ให้ชัดเจน (จากแบบสอบถาม 6 ชุด)

2. ห้องสมุดประชาชนทุกแห่งควร เน้นการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดเป็นอันดับ 1 และควรทำให้ทั่วถึง โดยประชาสัมพันธ์ตามโรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ และพูดคุยกับประชาชน ทั่วไป เป็นต้น เพื่อให้ทุกคนทุกหน่วยงาน เห็นความสำคัญของห้องสมุด และตระหนักว่าเป็นหน้าที่ ของทุกคนที่จะช่วยพัฒนาห้องสมุดให้ก้าวหน้าและ เป็นสถาบันบ่มบ่งซึ่งถึงความ เจริญทางปัญญาของคนใน บ้านเมืองและในสังคมนั้น ๆ อย่างแท้จริง ในกรณีที่ย่างแก่ประชาชน ข้าราชการ และบุคคล ต่าง ๆ มองเห็นห้องสมุดประชาชน เป็นสำนักงาน ไม่กล้าเข้าไปใช้บริการ เนื่องจากบุคลากร ห้องสมุดไม่ได้ทำการประชาสัมพันธ์อย่าง เป็นกันเอง บรรณารักษ์ห้องสมุดจะต้องเน้น เรื่องการ ประชาสัมพันธ์ห้องสมุดให้มาก (จากแบบสอบถาม 4 ชุด)

3. การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดประชาชนจะได้ผลคือ เมื่อได้รับความร่วมมือจาก ทุก ๆ ฝ่าย และได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร รวมทั้งบุคลากรในห้องสมุด เองก็จะต้องวางแผนงาน ประชาสัมพันธ์ไว้ให้เป็นการแน่นอน และจะต้องกระทำอย่างค่อเนื่องสม่ำเสมอ อีกทั้งกิจกรรมที่ทำการประชาสัมพันธ์นั้น ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เพราะหากทำซ้ำซากจะทำให้เกิดการ เบื่อหน่าย การประชาสัมพันธ์สำหรับห้องสมุดที่มีคนใช้บริการมากแล้ว การประชาสัมพันธ์เพียงแต่ รายงานความเคลื่อนไหวหรือรายงานสิ่งใหม่ ๆ ที่ผู้ใช้บริการจะได้รับผลประโยชน์ก็ เป็นการเพียงพอ (จากแบบสอบถาม 4 ชุด)

4. การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมีสิ่งหนึ่งซึ่ง เป็น เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์อยู่แล้ว คือ บุคลากรของห้องสมุด บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีมนุษยสัมพันธ์ กิริยามารยาทตลอดจน อธยาศัยที่ดีงาม เป็น เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดได้เป็นอย่างดี ความประทับใจอันดีงาม ของสมาชิกต่อเจ้าหน้าที่และบริกาการห้องสมุด ก่อให้เกิดผลทางการประชาสัมพันธ์ เป็นอย่างดี การ บอกล่าค่าอ ๆ กันของผู้ใช้ห้องสมุดในทางที่ดีเป็นการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดโดยไม่ต้องลงทุนด้านวัตถุ ซึ่งทำให้เกิดการประหยัดและ เป็นผลดีคือ การปฏิบัติดีงาน นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดควรจัด ในลักษณะประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ไปตามจุดต่าง ๆ ในย่านชุมชน พร้อมทั้งจัดบริการหนังสือเคลื่อนที่ หรืออาจจะจัดกิจกรรมเคลื่อนที่ร่วมกับศูนย์ฯ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐและ เอกชน เพื่อให้ เข้า ถึงประชาชนให้มากที่สุด อีกประการหนึ่งในการจัดประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด ถ้าสามารถจัดตั้ง เป็น ชมรม หรือรวมตัวกันได้ก็จะเป็นการดี เพราะสามารถประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายได้ และรวม ความคิดจากหลาย ๆ ฝ่าย เข้าด้วยกัน งานประชาสัมพันธ์ห้องสมุดก็จะมีประสิทธิภาพสูงขึ้น (จากแบบสอบถาม 3 ชุด)

5. งานห้องสมุดประชาชนมีเรื่องมากมายที่จะต้องทำในแง่ของการให้บริการข่าวสาร ความรู้ รูปแบบของการจัดการที่ดีจะ เป็นการประชาสัมพันธ์ตัวเองไปในตัว ระบบการจัดการ บุคลากร ห้องสมุด รูปแบบของกิจกรรมที่จะจูงใจให้คนมาใช้บริการ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ คิดว่า เป็นปัจจัยต่อการประชาสัมพันธ์ทั้งสิ้น บุคลากรห้องสมุดที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความอดทน มีใจรักที่จะ ทำงานห้องสมุด และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูง นับ เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการ ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เช่นกัน (จากแบบสอบถาม 2 ชุด)

6. การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยวิธีการทอดผ้าป่าหนังสือ นับเป็นการประชาสัมพันธ์ ที่ดีที่ช่วยให้ได้หนังสือถวายวัด และเป็น การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดไปในตัว นอกจากนี้การจัดหาหนังสือ และกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของประชาชน นับ เป็นการประชาสัมพันธ์ที่ดี การจัดระบบการจัด เก็บหนังสือให้สะดวกต่อการค้นหาและจัดห้องสมุดให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ถือ เป็นการ ประชาสัมพันธ์ที่ดีอีกวิธีหนึ่ง (จากแบบสอบถาม 2 ชุด)

7. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ควรมีบทบาทเกี่ยวข้องกับห้องสมุดประชาชน ให้มากกว่า เดิม โดยการจัดประชาสัมพันธ์ช่วยอีกแรงหนึ่ง หรือมีสื่อและสิ่งพิมพ์ที่จะแนะนำให้กับ เจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรที่ทำหน้าที่อยู่ในห้องสมุดประชาชนได้ทราบ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เพื่อนำไปปฏิบัติ และ เผยแพร่ต่อไป (จากแบบสอบถาม 1 ชุด)

๘. การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดประชาชน คือหัวใจของการบริหารงานห้องสมุด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเรียกร้องความสนใจให้คนเข้าใช้ ปัจจุบันประชาชนยังรู้จักห้องสมุดประชาชนน้อยมาก เนื่องจากห้องสมุดขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดควรมีทั้งภายในและภายนอก ภายในได้แก่ การจัดบรรยากาศภายในห้องสมุด และการบริการ ฯลฯ ภายนอก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ในท้องถิ่น การออกข่าวสารของห้องสมุด เพื่อแจ้งข่าวของห้องสมุดให้ประชาชนได้ทราบ เป็นระยะ ๆ การติดต่อประสานงานและร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในด้านให้ความรู้และจัดกิจกรรมของห้องสมุด โดยเฉพาะกับ โรงเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนส่วนใหญ่ของชาติรู้จักห้องสมุด (จากแบบสอบถาม 1 ชุด)

๙. การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดที่จะได้ผลบรรลุตามต้องการจะต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการสมบูรณ์ คือ.

๙.1 การประชาสัมพันธ์ทั่วไปในวงกว้าง

๙.2 สถานที่ตั้ง ซึ่งเป็นสาเหตุของความสะดวกในการมาใช้บริการ

๙.3 คุณภาพของห้องสมุดเอง ซึ่งประกอบด้วย

๙.๓.๑ จำนวนและประเภทของหนังสือ

๙.๓.๒ กิจกรรมต่าง ๆ

๙.๓.๓ การบริการของเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

หากคุณภาพของห้องสมุดดี และสถานที่ตั้งสะดวกในการมาใช้บริการ การประชาสัมพันธ์ทั่วไปในวงกว้างก็ทำแค่พอสมควร แต่ถ้าคุณภาพของห้องสมุดแย่ แม้จะทำการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างมากเท่าไร ผลก็จะเกิดน้อย และถ้าคุณภาพของห้องสมุดดี แต่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่ตั้ง ห้องสมุดไม่สะดวกในการมาใช้บริการ ก็เป็นปัญหาซึ่งแก้ไขได้ยาก

(จากแบบสอบถาม 1 ชุด)

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดที่ผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนได้แสดงความคิดเห็นไว้ ได้แก่ (จากแบบสอบถาม 8 ชุด)

1. บุคลากรห้องสมุดมีไม่เพียงพอในการดำเนินงาน ปัจจุบันบุคลากรห้องสมุดประชาชนมีจำนวนจำกัดและงานภายในห้องสมุดมีมาก เจ้าหน้าที่ห้องสมุดบางแห่งต้องทำหน้าที่ทุกอย่างตั้งแต่หน้าที่บรรณารักษ์ จนถึงมีกิจการโรง จึงทำให้งานทางด้านการประชาสัมพันธ์ลดน้อยลง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจึงได้ทำหน้าที่ให้กับห้องสมุดต่าง ๆ แทน แต่ได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร เพราะเจ้าหน้าที่ไม่สามารถจัดกิจกรรมอื่นเสริม ดังนั้นห้องสมุดประชาชนจังหวัดจันทบุรีมีบุคลากรอย่างน้อย 5 คน และห้องสมุดประชาชนอำเภอควรมีบุคลากรอย่างน้อย 3 คน
2. สถานที่ไม่อำนวยความสะดวกในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด อาคารห้องสมุดกับแคบ การจัดกิจกรรมและนิทรรศการ เพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดทำได้ยาก
3. งบประมาณที่กรมจัดสรรให้น้อยเกินไป ส่วนใหญ่จะเป็นค่าวัสดุ (หนังสือ) จึงไม่สามารถนำไปทำอย่างอื่นได้เต็มที่
4. วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมีน้อย
5. ขาดการประสานงานอันดีระหว่างบุคคลผู้เกี่ยวข้อง
6. ประชาชนหรือหน่วยงานอื่นไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ประชาชนไม่เห็นคุณค่าและไม่สนใจห้องสมุด สนใจแค่เรื่องปากท้องความเป็นอยู่ของตนเอง และครอบครัว มุ่งการประกอบอาชีพเป็นหลัก การค้นคว้าหาความรู้ เป็นเพียงส่วนประกอบที่ช่วยเสริม เท่านั้น
7. บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนไม่เข้าใจวิธีดำเนินงานประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในรูปแบบต่าง ๆ
8. ห้องสมุดขาดการวางแผนประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ รวมทั้งขาดการติดตามผลการประชาสัมพันธ์ที่ห้องสมุดได้ทำไว้
9. ผู้บริหารงานห้องสมุดไม่ค่อยได้ประชุมบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด เพื่อกระตุ้นให้ทำการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งคณะกรรมการห้องสมุดก็ไม่ค่อยมีบทบาท และไม่ได้ช่วยประชาสัมพันธ์ห้องสมุด เท่าที่ควร